

Patrycja Wojtkowiak

X Liceum Ogólnokształcące w Gdyni

Metoda *set induction* w nauczaniu

Metoda **aktywnego wprowadzania w temat** – nazywana w literaturze dydaktycznej metodą *set induction*, wydaje się być niedoceniana, a trudno jej przecież odmówić wyjątkowo pozytywnej roli w nauczaniu. Wymaga od nauczyciela raczej inwencji i błysku niż wysiłku i czasu, poświęconych na przygotowanie lekcji.

Zajęcia nauczycieli stosujących tę metodę stają się ciekawsze, bardziej przez uczniów lubiane i oczekiwane. Uczeń czuje, że staje się podmiotem nauczania i jednocześnie partnerem nauczyciela.

Badania dotyczące oceny efektywności i zasadności stosowania metody *set induction* (przeprowadzone wśród uczniów liceum) wskazują, że jej stosowanie wpływa na lepsze zrozumienie treści lekcji, podnosi zainteresowanie i skupienie uczniów, wpływa także pozytywnie na atmosferę w klasie i lepszy kontakt młodzieży z nauczycielem.

W dzisiejszych czasach – dobie internetu i telewizji – nie jest łatwo zaintrygować młodych ludzi, tym bardziej podczas lekcji. Wokół jest tyle porywających i odwracających ich uwagę ciekawych spraw, wydarzeń, imprez. Nauczyciele są więc często zmuszeni podejść do lekcji jak do „towaru na rynku”. Taki produkt musi być z jednej strony atrakcyjny, lecz z drugiej strony nie za „drogi” w pochtłaniu uczniowskiej energii, która i tak często bywa nadmiernie eksploatowana podczas siedmiu, a nawet większej liczbie lekcji w ciągu dnia.

Zadać więc można pytania: Jak sprawić, aby prowadzona przez nas lekcja była atrakcyjna a młodzież skupiona, zainteresowana i zmotywowana do pracy? Jak podnieść efektywność uczenia się?

Każdy doskonale wie, jak ważne w komunikacji interpersonalnej jest pierwsze wrażenie wywarne na drugim człowieku. W dużej mierze to, jak potoczy się nasze spotkanie czy rozmowa z drugą osobą, zależy od kilku pierwszych chwil. Można śmiało rzec, że z prowadzeniem lekcji jest podobnie. To, jak nauczyciel wykorzysta pierwsze minuty zajęć – tj. czy przekona do siebie uczniów, skupi ich uwagę, zaciekawi tematem – wpływa na motywację grupy i przebieg całej lekcji.

To pierwsze wrażenie – próba zaciekawienia i skupienia uwagi ucznia – następuje podczas wprowadzenia w temat lekcji. „Wprowadzenie oznacza po prostu wstęp. Chodzi więc o mówienie lub robienie (albo jedno i drugie) przed nauką konkretnych rzeczy, które nakierują uwagę osoby uczącej się na stojące przed nią zadanie” (Cohen, Manion, Morrison, 1999, s. 228).

Metoda *set induction* „(...) pomaga w nawiązaniu lepszego kontaktu pomiędzy nauczycielem a klasą, a także pobudza fantazję uczniów i zachęca do większej aktywności na lekcji” (Żmudziński, 2001, s. 91). Metodę *set induction* można stosować „(...) nie tylko na początku lekcji ale także w trakcie jej trwania” (Internet 2).

Metodę *set induction* można odnieść do tradycyjalnej jezuickiej metody **prelekcji**, zalecanej do wykorzystania wg **Ignacjańskiego modelu pedagogii**, na etapie: **doświadczenia**. „Podczas niej, nauczyciel daje krótki wstęp do tematu, który ma być następnie studiowany, nie zacieśniając bardzo istotnej aktywności samego ucznia. Uczniowie (...) będą mieli motywację, do angażowania się w poruszany temat – w ten sposób prelekcja przyciągnie uwagę i zainteresowanie uczniów” (Duminuco, 1999, s. 15).

„Psychologiczne eksperymenty wykazały niezwykłą efektywność metody *set induction* w procesie uczenia się” (Żmudziński, 2001, s. 91). Skuteczność metody zdają się również potwierdzać wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród młodzieży licealnej.

Istota metody *set induction*

„Niełatwo odciągnąć od telewizora kogoś, kto z zainteresowaniem ogląda audycję. Jeśli nawet wpadną niezapowiedziani goście, wyłączy telewizor z ociąganiem. Nauczyciele rzadko mogą się cieszyć taką magnetyczną siłą przyciągania uwagi uczniów. Uwaga ucznia szybko znajdzie inny cel niż monotonne, nudne słowa nauczyciela. Zapewne nie każda lekcja może poruszyć, tym niemniej zasada jest jasna: uczniowie zainteresowani i pochłonięci lekcją uważają bardziej, mniej psocą, w rezultacie uczą się więcej. (...) Od pierwszej chwili nauczyciel musi pokazać, jak bardzo zależy mu na przekazaniu uczniom wiedzy, demonstrować zarówno zapał, jak zorganizowanie. W przeciwnym razie okaże się szybko, że autorytet opiera się na wątpliej podstawie” (Robertson, 1998, s. 82).

Powyższe myśli J. Robertsona a także słowa Horacego: „Kto dobrze zaczął, ten jest w połowie drogi”, zdają się potwierdzać fakt, iż dobry początek lekcji to połowa sukcesu. Pomysłowe, ciekawe i skupiające uwagę „**wejście**” – „**wprowadzenie w temat**” spowoduje, że zaintrygowani i zmotywowani tym uczniowie, chętnie i aktywnie będą uczestniczyli w lekcji już od samego jej początku.

Set induction jako technika stosowana w nauczaniu, była przedmiotem rozważań w literaturze naukowej w Stanach Zjednoczonych stosunkowo dawno (lata pięćdziesiąte – osiemdziesiąte XX wieku). W.G. Camp uważa¹, że wszystko co wiemy o uczeniu się, pozyskiwaniu uwagi uczniów, jest niezbędnym warunkiem w procesie efektywnego uczenia się, a stosowanie wszelkiego rodzaju technik nauczania mających na celu wzrost uwagi uczniów wydaje się jemu całkowicie uzasadnione. Opracowany przez M. Hunter i popularny w Stanach Zjednoczonych w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych zeszłego stulecia model lekcji (zob. Internet 1), uwzględniał wprowadzenie w temat (*anticipatory set*²) jako niezbędny element efektywnego nauczania.

¹ Na podstawie: List od prof. W.G. Camp do P.Wojtkowiak (tłum. własne).

² M. Hunter zamiast nazwy *set induction* stosowała określenie *anticipatory set*.

Metodę tę, często nazywa się „hakiem” do „chwytania” uczniowskiej uwagi albo „momentem wow!”. Jest to ten moment, w którym nauczyciel olśniewa uczniów koncepcją, tematem, poprzez dyskusję czy prezentację, może także zaangażować uczniów w grę, przeczytać ustęp tekstu źródłowego, czy opowiedzieć anegdotę związaną z tematem. Nauczyciel może także przypomnieć i nawiązać do poprzedniej lekcji albo spróbować dociec co uczeń już wie na nowy temat (zob. Internet 4).

Według J.S. Flierl’a (Internet 5), dobry nauczyciel to dobry motywator. Dobry nauczyciel wie jak planować lekcję. Odnosząc się do modelu lekcji M. Hunter, autor ten zwraca uwagę, że skupianie uwagi i wzbudzanie zainteresowania uczniów oraz pobudzenie ich do działania na początku lekcji, jest zasadniczym kluczem do pomysłnego nauczania. Znajduje to swoje potwierdzenie w tzw. „...efekcie początku” – związanym z fenomenem lepszego zapamiętywania na początku okresu przeznaczonego na uczenie się” (Bernacka, 2001, s. 18). Im lepsza jest ta część lekcji, tym lepszy jest nauczyciel. Jeśli w tej części lekcji nauczyciel „ma potknięcia”, jest nieskładny, jest mniej prawdopodobne, żeby później był w stanie skutecznie przeprowadzić dalszą część lekcji. Metoda *set induction* „pomaga w nawiązaniu lepszego kontaktu pomiędzy nauczycielem i klasą, a także pobudza fantazję uczniów i zachęca do większej aktywności na lekcji” (Żmudziński, 2001, s. 91).

Wskazuje się także na inne cele stosowania i jednocześnie właściwości *set induction*, jak np. wywołanie silniejszej motywacji do nauki, skupienie uwagi uczniów na prezentacji nauczyciela, wiązanie tego co już wiedzą, z nowymi – trudniejszymi treściami, zaangażowanie ucznia w budowanie lekcji, wzmacnianie i rozwijanie zainteresowań (na podstawie: Żmudziński, 2001, s. 92-93 oraz Internet 2). „Trzeba zachęcać ucznia, aby nie ograniczał się jedynie do przyswajania bieżącego materiału. (...) Uczniowie są pociągnięci do działania, gdy odczucia idą w parze z przyswajaną wiedzą intelektualną nauczanych przedmiotów” (Duminuco, 1999, s. 13).

Metoda *set induction* może znaleźć zastosowanie w ramach wszystkich przedmiotów nauczania. Nauczyciele często jednak upraszczają *set induction* albo nawet z niego rezygnują – niestety na niekorzyść procesu nauczania. Prosi się np. uczniów, aby Ci przeczytali rozdział podręcznika na następne zajęcia, żeby skupili się przed dyskusją, lub żeby wysłuchali wykładu nauczyciela. „Czy po tego rodzaju wprowadzeniu można oczekiwać, iż uczniowie będą zainteresowani tematem lekcji?” (Żmudziński, 2001, s. 91). Zdaniem W.G. Camp’a wielu nauczycieli przykładą zbyt małą uwagę do przygotowania dobrego, pomysłowego wprowadzenia w temat (zob. Internet 3). Z drugiej strony, zaznacza się jednak, że wprowadzenie w temat nie powinno zdominować ani wręcz zastąpić całego czasu przeznaczonego na uczenie się (Internet 6). Jeśli wprowadzenie nauczyciela jest zbyt długie, uczniowie „wytaczają się” i może dojść do nieoczekiwanych reakcji. Jeśli jest zbyt krótkie, uczniowie mogą nie uchwycić sensu tego, o czym mowa, co także grozi nieoczekiwanymi reakcjami (na podstawie: Cohen, Manion, Morrison, 1999, s. 262).

Techniki wykorzystywane w ramach metody *set induction*

Różne źródła (np. Żmudziński, 2001, s. 93-96; Internet 3) podają wiele przykładów technik (działań), będących efektywnym *set induction*. Wśród nich wymienia się następujące:

- stawianie prowokujących pytań i tez, prowokowanie zachowaniem;
- wykorzystanie rekwizytu przyciągającego uwagę uczniów;
- rozpoczynanie lekcji historią z życia, opowieścią, anegdotą związaną z jej tematem;
- przeniesienie w bajkową lub inną rzeczywistość;
- zastosowanie metody dramy, czyli wcielania się nauczyciela lub grupy uczniów w wymyślone na potrzeby wprowadzenia w temat lekcji role;
- metaforyczne przedstawienie zagadnienia;
- zwrócenie szczególnej uwagi na mniej znany aspekt zagadnienia;
- zaangażowanie klasy w realizowane przedsięwzięcie (inscenizacja, symulacja).

S.F. Rief, podaje szczegółowe wskazówki przydatne przy pozyskiwaniu uwagi uczniów (Internet 7):

- użyj dzwonka, budzika, zagraj coś na pianinie lub gitarze;
- różnicuj ton swojego głosu: na przemian mów głośniej, spokojniej, a kiedy trzeba – nawet szepć;
- używaj widocznych sygnałów, zapal światło albo podnieś rękę, która będzie sygnałem dla uczniów do podniesienia ich ręki i zaprzestania rozmów;
- stanowczo pytaj: *Wszyscy gotowi?*;
- stosuj kolorowe znaki, rysunki, schematy, podkreślaj ważne frazy – posługiwanie się intensywnymi kolorami jest niezwykle efektywne przy skupianiu uwagi;
- zarażaj entuzjazmem w związku z nową nadchodzącą lekcją (tematem);
- podtrzymuj kontakt wzrokowy.

W przypadku, gdy uczestnicy zajęć nie znają się „warto zrobić coś, co ułatwi im nawiązanie pierwszego kontaktu, stworzy przyjazną atmosferę i ułatwi rozpoczęcie wspólnych działań” (Silberman, 2004, s. 80). „Nauczyciel musi być świadom, że to co zajdzie na pierwszych kilku spotkaniach z klasą, z dużym prawdopodobieństwem odbije się na charakterze stosunków, jakie połączą go z uczniami do końca ich wzajemnych kontaktów” (Robertson, 1998, s. 67). Nauczyciel winien wykazać się w takiej sytuacji wyjątkową inwencją, stworzyć klimat umożliwiający wzajemne szybkie zapoznanie się („przełamanie lodów”), zarówno w relacjach nauczyciel – uczeń, jak i uczeń – uczeń. Przedsięwzięcia służące temu celowi (ankiety, arkusze integracyjne, gry i zabawy) nazywane są często po prostu „lodołamaczem” (ang. *icebreaker*) (zob. Internet 8).

Przedsięwzięcia te mają trzy zasadnicze cele (zob. Silberman, 2004, s. 80-82):

- integrację uczestników zajęć – zaaranżowanie warunków ułatwiających uczestnikom nawiązanie nieformalnych relacji oraz stworzenie atmosfery współpracy i współzależności;
- ogólną ocenę grupy – przyjrzenie się postawom, wiedzy i doświadczeniu uczestników zajęć;
- pobudzenie aktywnej postawy i zaangażowanie uczestników w zajęcia – jak najszybsze zainteresowanie uczestników przedmiotem zajęć.

„Lodołamacz” jako swoiste *set induction* można zastosować zarówno podczas pierwszych godzin uczniów w nowej szkole, podczas zajęć integrujących grupę, jak i przed realizacją konkretnego zagadnienia w ramach określonego przedmiotu, a nawet podczas godziny wychowawczej.

Miejsce metody *set induction* w kontekście lekcji

Tradycyjna lekcja to 45 minutowe „spotkanie” nauczyciela z uczniami. Według J. Półturzyckiego powinna składać się ze stałych elementów, tj. z (zob. Półturzycki, 1985, s. 77):

1. części przygotowawczej, w której nauczyciel wykonuje czynności organizacyjne – w tej części uczniowie przygotowują się do lekcji, następuje sprawdzenie pracy domowej, powtórzenie materiału i wprowadzenie do nowego tematu lekcji;
2. części podstawowej (głównej), w której nauczyciel podaje nowe treści i tłumaczy je;
3. części końcowej, w której nauczyciel utrwala z uczniami nowy materiał lekcyjny, omawia zadanie domowe.

Podczas tych 45 minut „zawsze istnieje konieczność przedstawienia uczniom nowych faktów, pojęć i zasad, tłumaczenia trudnych myśli, wyjaśnienia pewnych zagadnień czy badania relacji między czynnikami – to wszystko wymaga od nauczyciela ustawicznego prezentowania” (zob. Cohen, Manion, Morrison, 1999, s. 227-229). Aby skutecznie zaprezentować przygotowany na lekcję materiał niezbędnym jest opanowanie pięciu umiejętności:

1. motywowania i zaciekawiania uczniów podczas wprowadzenia w temat;
2. przemyślanego zakończenia lekcji;
3. jasności przekazu i stosowania zrozumiałego dla ucznia języka podczas tłumaczenia;
4. różnicowania bodźców, czy unikania jednostajności sposobu prowadzenia lekcji;
5. posługiwania się konkretnymi przykładami.

Pierwsza z wymienianych umiejętności jest wielce istotna, za względu na wykorzystanie jej już na samym początku lekcji. H. Hetmańska wskazuje, że intuicyjnie „wielu nauczycieli stara się w pierwszych minutach lekcji skupić uwagę uczniów. Nie wszyscy jednak zdają sobie sprawę, że to *set induction*” (Hetmańska, 2000, s. 16).

Moment rozpoczęcia lekcji, czyli „pierwsze wrażenie” jest bardzo ważnym elementem w kontekście całej jednostki lekcyjnej. „To moment przejścia ucznia od nastroju zabawy w czasie przerwy, od swobody i bez troski – do poważnego wysiłku związanego z opanowaniem w ciągu 45 minut pewnej sumy wiadomości, umiejętności i nawyków. Jeśli to przejście trwa zbyt długo, traci na tym wydajność pracy w ciągu lekcji. Ale jak postąpić, by uczniowie szybko przechodzili od atmosfery pauzy do atmosfery lekcji? O powodzeniu nauczyciela w tym zakresie decydują zarówno dotychczasowe doświadczenia uczniów, związane z danym nauczycielem, jak i zachowanie się nauczyciela, a zwłaszcza jego pierwsze zwrócenie się do uczniów” (Okoiń, 1958, s. 57).

Według F.C. Lunenburg (Internet 9), koncepcja metody *set induction*, czyli wprowadzenia w temat mówi, że słowa i czynności nauczyciela, które poprzedzają proces uczenia się wpływają na wyniki nauczania. Podobnie, w swoim artykule traktującym o zmianach związanych z reformą i wprowadzeniu do szkół bloku **Przyroda**, U. Grygier pisze, że: „jeżeli uda się wzbudzić na samym początku zajęć zainteresowanie tematem i proponowanymi działaniami, informacje zostaną lepiej i dłużej zapamiętane” (Grygier, 2002, s 77).

Wielu autorów (m.in. W. Żmudziński, F.C. Lunenburg, W.G. Camp oraz L. Cohen, L. Manion i K. Morrison), omawiając stosowanie metody *set induction* zwraca uwagę, że warto posługiwać się nią nie tylko przy

rozpoczynaniu kolejnej jednostki lekcyjnej, ale również:

- zadając pracę domową;
- przystępując do obejrzenia filmu, prezentacji, wystawy etc.;
- rozpoczynając nowy dział nauczania;
- przygotowując uczniów do ćwiczeń tematycznych czy dyskusji, zarówno na wybranych przedmiotach, jak i na godzinie wychowawczej;
- przygotowując uczniów do odpytywania, czy pisemnej pracy na lekcji;
- po każdej przerwie podczas danych zajęć;
- przedstawiając gościnnie występującego prelegenta;
- przygotowując do wycieczki w plener.

Wyniki badania opinii na temat wpływu metody *set induction* na efektywność uczenia się

Badania prowadzone metodą ankietowania odgrywają znaczącą rolę w naukach społecznych, psychologicznych, w doświadczalnej pedagogice i dydaktyce, a także w wielu innych naukach. W celu uzyskania oceny efektywności i zasadności stosowania metody *set induction* w procesach nauczania i uczenia się, autorka przygotowała ankietę zawierającą 8 pytań.

Poszczególne pytania dotyczyły następujących kwestii:

1. częstotliwości stosowania metody *set induction* przez nauczycieli w szkole;
2. zakresu stosowania przez nauczycieli metod, czy trików w ramach *set induction*;
3. wskazania na przedmioty, podczas których nauczyciele wykorzystują metodę *set induction*;
4. wpływu metody *set induction* na skupienie uwagi uczniów i zainteresowanie tematem lekcji;
5. wpływu metody *set induction* na zrozumienie treści realizowanych podczas lekcji;
6. wpływu metody *set induction* na kontakt między klasą a nauczycielem i na atmosferę na lekcji;
7. wpływu stosowania przez nauczyciela metody *set induction* na nastawienie do lekcji/przedmiotu BIOLOGIA;
8. wskazania przedmiotów, których nauka przychodzi im najłatwiej.

Odpowiedzi uczniów pomogły ustalić, jakie znaczenie dla procesu nauczania ma (ich zdaniem) stosowanie przez nauczycieli metody *set induction*. Opinie uczniów są bardzo miarodajne, gdyż to oni są bezpośrednimi uczestnikami lekcji prowadzonych z wykorzystaniem tej metody, a ich odczucia subiektywne są ważnym wskaźnikiem jej skuteczności. Wyniki ankiety pomogły m.in. wskazać, czy *set induction* wpływa na zainteresowanie uczniów lekcją, czy motywuje ich do nauki, czy też może wywierać nań negatywny wpływ lub jest bez znaczenia dla efektów nauczania.

Badanie ankietowe przeprowadzono w Ogólnokształcącym Liceum Jezuitów w Gdyni, w którym problematyka metody *set induction* znajduje się w programie zajęć z metodologii, przedmiotu prowadzonego tam od wielu lat. Ankietowani uczniowie nie musieli być więc przed badaniem zapoznani w jakiś szczególny sposób z tą metodą. Metoda *set induction*, wykorzystywana jest przez wielu nauczycieli tego liceum, w ramach nauczania poszczególnych przedmiotów.

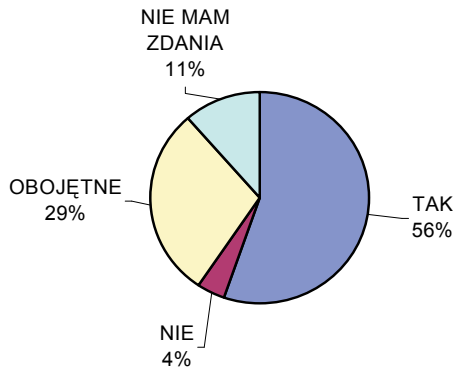
W badaniu wzięło udział **73 ankietyowanych** – uczniów klas I i II Ogólnokształcącego Liceum Jezuitów w Gdyni (tabela 1).

Tabela 1. Zestawienie liczby uczniów poddanych badaniu (Wojtkowiak, 2006, s. 35)

Nr klasy	I b	II a	II b	II c	II d
Liczba uczniów	21	16	11	13	12

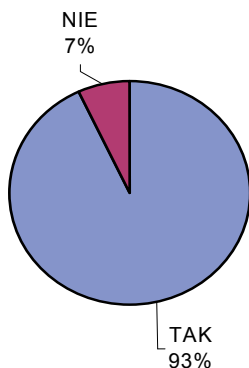
Spośród 8 pytań ankiety, najistotniejszymi, według jej autorki, były **pytania: 4, 5, 6, 7**. Odpowiedzi na te pytania miały pomóc ustalić: jak omawiana metoda wpływa na skupienie uwagi i zainteresowanie tematem lekcji, jak wpływa na zrozumienie treści, jak na atmosferę w klasie, a jak na nastawienie do przedmiotu biologia. Uogólniając, odpowiedzi na to pytanie miały wskazać poziom akceptowalności uczniów dla tej metody.

Wyniki ankiety (Wojtkowiak, 2006, s. 35-42) w zakresie czterech powyższych pytań pokazują, że metoda *set induction* jest pozytywnie oceniana i znajduje uznanie u większości ankietyowanych uczniów (Rysunek 1). W ramach odpowiedzi na te pytania **oddano w sumie 290 głosów**, przy czym zdecydowanie na **TAK** – było **160 głosów** (56%), zdecydowanie na **NIE** – było **12 głosów** (4%). Pozostałe głosy rozłożyły się następująco: **OBOJĘTNE** dla przebiegu lekcji – 85 głosów (29%), **NIE MAM ZDANIA** czy metoda wpływa na proces uczenia się – 33 głosy (11%).

Rysunek 1. Wyniki ankiety – pytania 4÷7 (wszystkie głosy)

Gdy porównać tylko głosy o wyłącznie wyrażnie skryzalizowanych poglądach (TAK – NIE), opinia dotycząca zasadności stosowania metody zdecydowanie przeważa: **TAK** – 160 głosów (93%), **NIE** – 12 głosów (7%).

Rysunek 2. Wyniki ankiety – pytania 4÷7 (tylko głosy na TAK i NIE)

Podsumowanie

Wśród młodzieży często występuje negatywna motywacja do nauki, a także traktowanie nauki jako zła koniecznego. Funkcjonujący w szkołach system oceniania, odstający od panujących w innych obszarach życia społecznego trendów oraz ponoszone przez uczniów konsekwencje, w wyniku uzyskania negatywnej, czasem niesprawiedliwej oceny, wywołują u nich dodatkowy stres, który jeszcze bardziej pogłębia niechęć do nauki. Uczniowie potrzebują w związku z tym innych, nowych bodźców, które przywrócą im chęć i radość z nauki.

Radykalnym rozwiązaniem poprawiającym ten stan rzeczy byłoby zastąpienie istniejącego systemu oceniania systemem punktowym. W szkołach, gdzie taki system funkcjonuje lub gdzie funkcjonuje ocena opisowa, obserwuje się większe zaangażowanie i aktywność uczniów na zajęciach, a także wzrost motywacji pozytywnej, bez której trudno mówić o efektywnym uczeniu się czy nauczaniu.

Wyrażone, w przywołanej wcześniej ankiecie, opinie uczniów i uzyskane na ich podstawie wyniki, pozwalają na postawienie tezy, że systematyczne i powszechne (na maksymalnie dużej ilości przedmiotów) stosowanie metody *set induction*, może wpłynąć tylko na korzyść procesów nauczania i uczenia się.

Szersze sięganie w warunkach naszego szkolnictwa do metody *set induction* jest jednym z rozwiązań poprawiających efektywność nauczania, gdyż metoda ta wyzwala niewątpliwie aktywność uczniów, a nauczycielowi pozwala, między innymi, na szersze stosowanie technik interaktywnych, umożliwiających traktowanie uczniów na partnerskich zasadach.

Oczywiście stosowanie tej metody to nowe wyzwania dla nauczyciela, gdyż łatwo można stracić kontrolę nad tym co dzieje się w klasie. „Ilekcję pytać uczniów, jakie cechy nauczycieli cenią, niezmiennie – wśród innych, wskazują na umiejętność utrzymywania klasy pod kontrolą. A przecież mogłoby się wydawać, że uczniowie robią wszystko, żeby tylko kontrolę taką uniemożliwić” (Robertson, 1998, s. 69).

„Jeśli nauczyciel nie zdominuje uczniów, łatwo zamienią klasę w cyrk, którym nikt nie rządzi, a on sam po krótkiej chwili poczuje się wyczerpany i zniechęcony” (Robertson, 1998, s. 67). „Uczniowie, którym lekcja wyda się nieinteresująca i bezsensowna są skłonni sprzeciwiać się nauczycielowi” (Robertson, 1998, s. 77). Efekty nauczania i ranga nauczyciela wśród uczniów tracą w takim przypadku na wartości.

Umiejętne stosowanie metody *set induction* motywuje uczniów do nauki, czego efektem jest większe zaangażowanie i zainteresowanie lekcją, a to z kolei może przełożyć się na lepsze wyniki nauczania oraz podnieść autorytet nauczyciela w oczach uczniów. „Dlatego też nauczyciel musi znaleźć taki rodzaj wprowadzenia, które będzie najlepiej odpowiadało zarówno celom jakie sobie postawił, jak i specyficznej sytuacji w klasie” (Żmudziński, 2001, s. 91).

Uczniowie podczas lekcji z wykorzystaniem metody *set induction* doznają „...pewnego, wewnętrznego poruszenia natury emocjonalnej ...” (Duminuco, 1999, s. 13), co znajduje odzwierciedlenie w **Ignacjańskim modelu pedagogii**. Według tego modelu „... wychowanie nie jest realizowane, dopóki uczeń nie jest pobudzony do działania, (...) uczniowie mają potrzebę emocjonalnego zaangażowania się w to, czego się uczą” (Duminuco, 1999, s. 13).

Wnioski

1. Zaprezentowane podstawy teoretyczne dotyczące metody *set induction* (na podstawie literatury i internetu), jak i wyniki badań ankietowych, uwidaczniają jej przydatność w procesach: nauczania i uczenia się.
2. Opisane „(...) badania zdają się wskazywać, że działania poprzedzające czynność uczenia się, wywierają wpływ na wyniki nauki, a pewne zachowania nauczyciela są dla uczenia się bardziej korzystne niż inne” (Perrot, 1995, s. 26)
- 3) Na podstawie wyników ankiety można stwierdzić, iż metoda *set induction* jest skuteczna, co znajduje swoje odzwierciedlenie m.in. w:
 - a) większym zrozumieniu przez uczniów treści lekcji;
 - b) wzroście zainteresowania i skupienia uczniów podczas lekcji;
 - c) lepszej atmosferze w klasie;
 - d) lepszym kontakcie z nauczycielem.
- 4) Stosowanie metody *set induction* wpisuje się w **Ignacjański model pedagogii**, gdyż oprócz rozumowego poznania przyswajanych treści, uczeń dzięki tej metodzie doznaje emocjonalnego poruszenia. Ponieważ w **Ignacjańskim modelu pedagogii** „uczucia są siłą motywacyjną, prowadzącą człowieka od rozumienia do czynu i zaangażowania, metoda *set induction* pozwoli uczniom „czuć i smakować”, to znaczy pogłębiać osobiste doświadczenie” (na podstawie: Komisja ICAJE, 1994, s. 21).

Bibliografia

- Bernacka D. (2001). *Od słowa do działania*. Warszawa: WA ŻAK.
- Cohen L., Manion L., Morrison K. (1999). *Wprowadzenie do nauczania*. Poznań: Zysk i S-ka Wydawnictwo s.c.
- Duminuco V. J. SJ (1999). *Metody wychowawcze w jezuickich szkołach. Materiały szkoleniowe. Ignacjański model wychowania, Ewaluacja*. Gdynia: CKLiW im. Pedro Arrupe.
- Grygier U. (2002). Kilka słów o przyrodzie. *Biologia w szkole, 2*. Warszawa: WSiP.
- Hełmańska H. (2000). A może by tak wejść? *Biuletyn Metodyczny dla nauczycieli – Być dla innych*. Gdynia: CKLiW im. Pedro Arrupe.
- Komisja ICAJE. *Pedagogia Ignacjańska – podejście praktyczne* (1994). Warszawa: Kuria Prowincji Wielkopolsko-Mazowieckiej Towarzystwa Jezusowego.
- List od prof. W.G. Camp do P.Wojtkowiak z dn. 25.01.2006 r. (tłumaczenie własne).
- Okoń W. (1958). *Proces nauczania*. Warszawa: PZWS.
- Perrot E. (1995). *Efektywne nauczanie*. Warszawa: WSiP.
- Półturzycki J. (1985). *Lekcja w szkole współczesnej*. Warszawa: WSiP.
- Robertson J. (1998). *Jak zapewnić dyscyplinę, ład i uwagę w klasie*. Warszawa: WSiP.
- Silberman M. (2004). *Metody aktywizujące w szkoleniach*. Kraków: OE.
- Wojtkowiak P. (2006). *Zastosowanie metody set induction dla poprawy efektywności nauczania i uczenia się. Praca końcowa w ramach Studiów Podyplomowych z Metodologii nauczania i etyki pracy pedagogicznej*. WSFP Ignatianum w Krakowie / Centrum Arrupe w Gdyni.
- Żmudziński W. (2001). *Metadologia uczenia się*. Poznań: Księgarnia Św. Wojciecha.
- Internet 1: <http://www.template.aea267.iowa.pages.org/lessonplan> z dn. 21.09.2005 – Madelyn Hunter's Lesson Plan.
- Internet 2: <http://www.d.umn.edu/~lmiller/TeachingEnglishHomePage/5922/Microtea-ching%20Materials.html> z dn. 14.10.2005 – Materiały autorstwa Bacig T. i Miller Cleary L.
- Internet 3: <http://www.aged.vt.edu/methods/set-indc.htm> z dn. 21.09.2005 – Camp W.G., Improving your teaching with effective set induction.
- Internet 4: <http://www.cyberlearning-world.com/journal/day2.htm> z dn. 24.01.2006 – G. Cassutto, A teachers Journal.
- Internet 5: http://scholar.lib.vt.edu/faculty_archives/principalship/f/229flier.htm z dn. 25.01.2006 – Interview with Joseph S. Flierl.
- Internet 6: <http://www.rit.edu/~comets/pages/lessonplans/lessondesignhowto.html#antset> z dn. 14.10.2005.
- Internet 7: <http://www.ldonline.org/article.php?id=906&loc=102> z dn. 04.01.2006.
- Internet 8: http://www.education-world.com/a_lesson/lesson/lesson318.shtml z dn. 29.01.2006.
- Internet 9: http://www.findarticles.com/p/articles/mi_qa3673/is_199807/ain8794746 z dn. 22.11.2005 – Lunenburg F.C., Techniques in the supervision of teachers: Preservice and inservice applications, Education, Summer 1998.

Summary

The *set induction* method in the process of teaching

The method of active leading in the subject in the didactic literature is called „SET INDUCTION” and seems to be invaluable. It is hard to deny its particularly encouraging function in the process of teaching.

It demands creativity and invention from the teacher rather than time and effort devoted to the lesson preparation. Lessons of teachers practicing those methods become interesting and what is more, well liked and expected by the students.

The learner feels that he or she turns into the subject of the lesson and simultaneously – the teacher’s partner.

The research on the effectiveness and legitimacy of applying the Set Induction Method (carried out among students of high school indicates that its practicing influences positively the learner in numerous areas. To be exact, it has an enormous impact on better understanding of the lesson’s topic, raises students’ interest and concentration. Moreover, the Set Induction Method influences optimistically the atmosphere in the classroom and considerably improves the relation between the teacher and the students.